

УДК 372.881.111.1

О.С. Лазарева, канд. філол. наук, доцент
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків, Україна

ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

У зв'язку з інтенсивним розвитком інформаційних технологій та пандемією коронавірусної інфекції COVID-19 парадигма освітнього процесу в інформаційному суспільстві набула якісних змін. З'явилася необхідність в модернізації освітньої системи та адаптації до нових умов навчання. Дистанційні технології стали невід'ємною частиною учбового процесу та інноваційної освіти. Дистанційна освіта наразі розглядається не тільки як самостійний вид навчання, але звичним стає регулярне онлайн навчання в рамках учбової діяльності студентів та школярів.

Особливе місце в цьому процесі модернізації сучасної освіти займає також розвиток нового напрямку – інклюзивного навчання учнів з особливими освітніми потребами в єдиному освітньому середовищі. Створення доступної освіти, у тому числі дистанційної, для таких учнів вимагає гуманного ставлення та праву толерантності соціуму, особливо з боку викладачів та однолітків.

На соціально-педагогічному рівні актуальність дослідження полягає у виявленні ефективних прийомів та методів дистанційного навчання, що реалізують основні завдання освіти та сприяють розвитку творчої особистості та формування в учнів готовності до успішного функціонування в умовах сучасного інформаційного суспільства. Процес інформатизації освіти в умовах дистанційного навчання передбачає використання можливостей нових інформаційно-комунікаційних технологій для реалізації ідей розвиваючого, особистісно-орієнтованого навчання, інтенсифікації всіх рівнів навчально-виховного процесу, підвищення його якості та ефективності. При цьому в умовах дистанційного навчання виникає проблема ефективної соціалізації учнів з особливими освітніми проблемами, яка по суті є основним спрямуванням системи інклюзивного навчання та корекційної допомоги.

Інклюзія спрямована на соціальну інтеграцію, на включення дітей з вадами здоров'я в життя суспільства, проте форми навчання змінилися і в учнів виникла потреба адаптації до нових умов навчання.

Метою дослідження є виявлення ефективних методів та прийомів навчання англійської мови учнів з особливими освітніми потребами в умовах дистанційного навчання та обґрунтування доцільності використання інформаційних технологій для формування мовленнєвої компетентності.

В умовах комунікативної спрямованості головним завданням навчання англійської мови в загальноосвітньому навчальному закладі стає формування комунікативної компетентності, тобто здатності і готовності здійснювати міжособистісне і міжкультурне спілкування [1].

В умовах онлайн навчання менше часу відводиться на реальне або навчальне спілкування, процес засвоєння іноземної мови і розвиток мовних навичок втілюється головним чином через слухання та демонстрацію

матеріалів та проєктів. Іншими стають вимоги до підготовки уроку. Викладачі обирають зручні не тільки для них, але й для школярів сучасні технічні засоби презентації матеріалу для певних дидактичних цілей.

Проведене дослідження дозволило дійти наступних висновків. Дистанційне навчання – це форма навчання, специфіка якої полягає у відмінних від форм очного або заочного навчання засобах, методах, прийомах та організаційних формах навчання. З'являється інша форма не тільки взаємодії вчителя і учнів, але й учнів між собою. Загалом система дистанційного навчання є цілісною, відповідає державним стандартам та має ті ж компоненти та складові, які має очна форма навчання: цілі, обумовлені соціальним замовленням для всіх форм навчання; визначений діючими програмами зміст навчання. Проте організаційні засоби та методи в дистанційній формі навчання обумовлені специфікою інтернет технологій, комп'ютерних телекомунікацій в комплексі з друкованими засобами, та кейс-технологією (case study).

Дистанційні освітні технології дозволяють зробити навчання більш якісним і доступним. Дистанційне навчання відповідає принципам адаптивності, відповідно до яких ніхто не повинен бути позбавлений можливості навчатися через тимчасову ізоляваність або неможливість відвідувати освітні установи в силу фізичних вад.

Застосування сучасних комп'ютерних технологій в навчальному процесі формує в учнів вміння мислити та швидко реагувати, оскільки виконання онлайн тестів та завдань передбачає рандомний порядок питань та обмежений час на виконання. Але у такому форматі занять необхідно залучати нові форми роботи для формування та вдосконалення комунікативних навичок учнів.

Сучасні засоби зв'язку в дистанційній освіті забезпечують інтерактивний спосіб навчання. Учні мають можливість оперативного зв'язку з групою, а викладач спроможний оперативно реагувати на запити та відповіді учнів, контролювати, коригувати, оцінювати як групову, так і самостійну роботу учнів. Таким чином, дистанційне навчання по суті майже не відрізняється від очного навчання в учбових закладах. Більше того, учні з фізичними вадами мають більше можливостей для навчання в комфортних для них умовах. Дистанційне навчання передбачає онлайн заняття, самостійну роботу учнів з електронними матеріалами за допомогою мобільних пристроїв та ПК, отримання консультацій та онлайн оцінювання, можливість дистанційної взаємодії [2; 3; 4].

В ході дослідження з'ясувалось, що інтерактивні методи роботи є дієвими в умовах дистанційного інклюзивного навчання тільки за умови чіткого розподілу ролей викладачем, створення умов для висловлювання думки кожним учасником обговорення та формулювання технічного завдання. Структура дистанційного заняття з англійської мови передбачає наступні етапи:

1. Підготовка к заняттю. Цей етап передбачає організаційні моменти: вибір онлайн ресурсів, необхідної платформи навчання та матеріалів для презентації та обговорення.

2. Вступ (Lead-in). На даному етапі важливими є пояснення правил, мети заняття, розподіл часу та ролей учнів у виконанні комунікативних завдань. При цьому варто враховували психологічний комфорт учнів з особливими освітніми

потребами, яким помилково вчителями відводиться тільки роль пасивних слухачів. Враховуючи вади здоров'я, слід обрати роль активного учасника процесу для такого учня, в якій він буде відчувати себе комфортно (застосування шрифту Брайля та запобігання застосування таблиць та діаграм учнями з вадами зору, багаторазове повторення матеріалу учнями з розладами аутичного спектру тощо).

3. Введення нового матеріалу або вирішення проблемних ситуацій, груповий пошук відповідей та рішень.

4. Результати. Контроль, оцінювання, зворотній зв'язок. Прогрес у навчанні дітей з особливими освітніми потребами варто оцінювати, у першу чергу, порівняно з їх власним прогресом, не порівнюючи їх з іншими учасниками групи та підвищувати їх мотивацію.

Маючи в арсеналі інтерактивне спілкування та оперативний зв'язок, викладач може використовувати індивідуальну методiku навчання, орієнтовану на успіхи учнів з особливими освітніми потребами, пропонувати їм додаткові, блоки навчальних матеріалів, посилання на інформаційні ресурси тощо.

Вивчення аспектів викладання англійської мови учням з особливими освітніми потребами дозволяє надати наступні рекомендації до практичних занять:

- Перед початком дистанційного навчання необхідне формування сприятливого та толерантного ставлення до дітей в особливими освітніми потребами, як у викладачів, так і в учнів;
- потрібне чітке інструктування учнів щодо застосування інтернет технологій перед демонстрацією учбового матеріалу;
- потрібне чергування видів вправ для запобігання втомлюваності учнів та збереження зорової функції;
- забезпечення багаторазового повторення матеріалу;
- при перегляді навчальних фільмів та презентацій слід коментувати те, що відбувається на екрані, пояснюючи не тільки слова, а також і міміку та жести;
- матеріал, що демонструється, повинен відповідати навчальній програмі;
- контроль сформованості лексичних та аудитивних навичок здійснюється за допомогою онлайн тестів, при цьому важливе коректне ставлення як до поведінки дитини з особливими освітніми потребами, так і до результатів навчання.

Таким чином, дистанційне навчання слід розглядати як невід'ємну частину сучасної інклюзивної освіти. Як і в інших формах навчання, дистанційне навчання передбачає осмислення етапу проектування його змістовної і педагогічної (в плані педагогічних технологій, методів, форм навчання) та технічної (використання певних платформ та онлайн ресурсів) складових.

Дистанційне навчання англійської мови відкриває нові можливості в навчанні і самонавчанні, значно розширюючи як інформаційний простір, так і можливості учасників процесу навчання. Особливу роль при цьому відведено учням з особливими освітніми потребами. Таким чином, дистанційне навчання англійської мови, використовуючи найсучасніші форми інформаційного обміну

та взаємодії надає освітньому процесу нові механізми реалізації міжпредметних і соціокультурних зв'язків.

Література:

1. Кадемія М.Ю. Інформаційне освітнє середовище сучасного навчального закладу: навчально-методичний посібник / М.Ю. Кадемія, М.М. Козяр, Т.В. Ткаченко, Л. С. Шевченко. Львів : Видавництво «СПОЛЮМ», 2019. 186 с.
2. Кухаренко В.М., Бондаренко В.В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Харків : КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.
3. Теорія та практика змішаного навчання: монографія / В.М. Кухаренко, С.М. Березенська, К.Л. Бутайчук, Н.Ю. Олійник, Т.О. Олійник, О.В. Рибалко, Н.Г. Сиротенко, А.Л. Столяревська; за ред. В.М. Кухаренка. Харків : Миськдрук, НТУ «ХПІ», 2016. 284 с.
4. Шершенюк О.М. Обґрунтування необхідності впровадження дистанційних технологій в освіту // Матеріали Всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції «Проблеми інтеграції природничих, техніко-технологічних та гуманітарних дисциплін в підготовці фахівців ВНЗ», 25-26 квітня 2017 р. Харків: ХНАДУ, 2017. С. 183-190

УДК 378.02.631: 372.8

В. М. Нагаєв, професор, В. В. Нагаєв, магістр

Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка
м. Харків, Україна

ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ПЕДАГОГІКИ

Проблема організації дистанційного навчання в умовах епідемії Covid-19 ще раз довела необхідність імплементації елементів цифрової педагогіки в систему вищої освіти України. Цивілізаційні зміни обумовлюють необхідність підготовки людини до нових, часто принципово інших технологій. Передусім ідеться про інформатизацію та комп'ютеризацію. Саме стан науки, освіти і пов'язаних з ними технологій визначить перспективи подальшого розвитку освіти, науки та виробничої сфери в Україні.

Дистанційне навчання (ДН) - це самостійна форма навчання, що використовує переважно інформаційні технології, які є провідним засобом організації навчального процесу. ДН передбачає взаємодію педагога та здобувачів між собою на відстані, що відбиває усі властиві педагогічному процесу компоненти (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання) і реалізується специфічними засобами Інтернет-технологій, які передбачають інтерактивність [6].

Дистанційне навчання, за умов наукового підходу, дозволяє забезпечити такі переваги :

- 1) зменшити витрати на проведення навчальних занять;